

Versurile d-lui Relgis interesează însă prin câteva peisagii industriale ce schițează un început din poezia urbană a acelor „orașe tentaculare“, grandios evocate de Verhaeren.

Cu expresia nudă, lipsit de emoție, cu elanuri mai mult verbale — acest cerebral se distramă într-o ideologie versificată, în care găsim uneori accente spre ascensiune poetică, ca în *Cântecul Mașinii* ce afirmă ideea originală a aservirii omului de către forțele mecanice iscate de el însuș:

*Omule, te pocăște
Umil, trudit și resemnat:
Eu te-am mecanizat! — anexă
La umanitatea mea complexă!
Ești sclavul meu care gândești,
Un creator rob creaturii
Ce nimicește făurind,
Sdriobind iubirea în teascul urii...*

*Căci, omule, ai contopit
În mine binele și răul,
Când sub splendorile luminii
Tu mi-ai dat formele mașinii
Și viața ta mi-ai dăruit.*

Discursivă, când nu e retorică, poezia urbană a d-lui Relgis termină în pură ideologie.

Când scriitorul iese din cadrul poeziei sociale, în lirică erotică se pierde în locuri comune și anemic sentimentalism: fiind lipsit de emoție, se oprește în domeniul senzațiilor aspre, în care găsim materialul baudelairian, descarnat prin aceeași expresie nudă, antilirică.

TUDOR MUȘATESCU: *Vitrinele toamnei*.

Mai puțin poetic, dar mai aproape de adevăr, volumul d-lui Tudor Mușatescu e o veritabilă vitrină a poeziei contemporane: în distribuția ciclurilor ce-l alcătuiesc, găsim grupate seriile de influențe din care el porcede. Și mozaicul e destul de variat și capricios alcătuit; se compune din tablouri, lăscive, gen litografic Haralamb Lecca, și condensate mai ales în *Imagini în oglinda ta* și *Quartet pentru trup și suflet*; continuă genul umorului descriptiv, din dubla sursă G. Topârceanu—Otilia Cazimir, cu mai puțină virtuositate, dar cu suficientă filiație, în *Aquarele pentru salonul tău sentimental*.

În domeniul poeziei nouă, d. Mușatescu descinde din notația d-lui Maniu, ca mijloace de redare artistică; ca sensibilitate, afluenții se tulbură reciproc, când între sentimentalitatea d-lui Baltazar:

*Toamna a poposit azi noaptea în vii...
S'a auzit decuvreme o tăcere jilavă.
Venind sovăelnic pe poteci înguste și pustii.
Pașii, ei au lăsat urme de răzînă în otavă...
S'au culcat mai cuminti, lângă vetre, sgomotoșii copii,
Și Maria cu pieptul bolnav, a fost azi mai bolnavă...*
(Toamna a poposit azi noapte în vii)

când între peisagiul provincial, de sursă bacovian, convertit spre pur decorativ sau sentimentalism, dar cu notații în care tonul familiar, prozaismul voit și grimasa ironică, strecurate în parantez, amintesc mijloacele expresive ale d-lui Adrian Maniu.

Notație familiară și prozaică:

*După aceea ți-ai mănjit buzele cu cerneală dintr'o mură;
Și păreai o scolărită care își moaie tocul în gură,
(Când rămâne gânditoare în fața caetului cumpărat de cuvânt)
Fiindcă nu știe să sublinieze, cu-o linie ori două, telurile
[părți de cuvânt
(Fructele)]*

sau:

*Bunica m'a întrebat de tine și mi-a dat (ca să mă apere de
[rele]) un crucifix;
Rudele celelalte au făcut în cinstea mea interminabile sin-
[drofii].
O nepoată de șaisprezece ani mi-a trimis o scrisoare de
iubire iscălită X
I-am trimis o cutie cu bomboane și m'am gândit la tine în
fiecare zi.
(Scrisoare)*

Cu acest instrument de împrumutat, d. Mușatescu pictează interioruri de alcov, sau diluează un intimism sentimental ce se încorporează prea strâns în maniera variată a influențelor, spre a putea fi de pe acum diferentiat.

POMPILIU CONSTANTINESCU

MISTICISM.

Acum doi ani cu ocazia *Istoriei civilizației romane moderne*, — când, după apariția primului volum, fiecare publicist își revendica paternitatea vreunei „idei“, fără ca după apariția ultimului volum, să se mai audă reclamația cuiva, — d. D. V. Barnoschi, cunoscut mai mult prin altfel de activitate de cât cea publicistică, își revendica, nici mai mult nici mai puțin, prioritatea întrebuirii cuvântului „interdependență“ cu aplicații la drept a la evoluția socială“ și a expresiei „soluție de continuitate socială“ aplicată la studiul evoluției noastre în secolul XIX — și numai din modestie renunța de a-și revendica paternitatea cuvântului *istorie* cu aplicații la cunoașterea trecutului nostru.

Tot astfel, de câțiva ani, sub proprie iscălitură, sau prin pana diverselor sale pseudonime sau diversilor săi asistenți, d. Dragomirescu mă învinuiește de a-i fi luat, fără să mărturisesc, întrebuintarea cuvântului misticism cu aplicații la fenomene sociale, cum ar fi, de pildă, naționalismul mistic al lui Eminescu. Astfel de învinuiri discumpănesc: aplicația cuvântului de misticism la fenomene sociale are o circulație universală; Gustave Le Bon, de pildă, a studiat socialismul ca un fenomen „mistic“ și cărțile lui Ernest Seillère tratează despre primeidia „mistică“ a democrațiilor contemporane sau despre misticismul mentalității jacobine etc. Originalitatea d-lui Dragomirescu nu înere de cât de la descoperirea misticismului... sceptic, a misticismului... rationalist, a misticismului... *guindé*, care, sub raportul proprietății notionale, echivalează cu prostie inteligentă sau cu ghiață fierbinte.

IAR SPECIFICUL.

De aproape un an așteptăm de la d. Ibrăileanu să ne explice cum se face că statuia lui Moise a lui Michel Angelo a devenit tablou, sau cum dintr'o expresie ca „sunt scriitori care“ a putut scoate o premisă majoră ca „scriitorii care“, după cum așteptăm și de la alți colaboratori ai *Vieții Românești* să ne lămurească și alte rationamente, despre care s'a mai amintit în această revistă, ce nu trec de specia argumentării lui Farfuride. Așteptăm pentru că eram deprinși cu lipsa de constrângere în fata evidentei polemistului român; în loc să-și recunoască eroarea, d. Dragomirescu, de pildă, de luni de zile grămădește articol peste articol pentru a insista în absurda sa interpretare a „*Somnoroaselor păsărele*“. Mărturisim deci că tăcerea d-lui Ibrăileanu și a colaboratorilor săi ne-a impresionat plăcut ca un semn de civilizație: — această tăcere nu trebuie să-și dea însă aere de superioritate și apoi când se desleagă nu trebuie să facă loc tonului de persiflare. Ca și cum chestiunea lui Moise sau a silogismului ar fi uitată, d. Ibrăileanu intervine umoristic în interpretarea *Somnoroaselor păsărele*, ia la vale „estetica gingașă“ și pe cea „integrală“, rezolvă problema prin intervenirea inopinată în discuită a fostului coleg de școală Ponovici Vasile și a tenorului popular Ghită Trifan de la cofetăria Boroda — totul în tonul spiritual pe care-l îngăduie unui om lipsa lui evidentă de spirit. Și în chestia caracterului specific al literaturii, aceeași intervenție spirituală împotriva „esteticeii suptiri“ — dar și aceeași insuficiență de argumentare. Din faptul că Gide a spus undeva că nimic nu e mai „englezesc“ de cât Shakespeare sau mai „spaniol“ de cât Cervantes — adică un loc comun — ce putem scoate în chestiunea ce ne interesează? Singura importanță estetică a specificului ar fi recunoașterea lui ca un principiu de valorificare estetică, cu alte cuvinte puțința de a spune „e frumos pentru că e englezesc“... Cât timp și stofele cadrilate sunt... specific englezești, cât timp whisky and soda, plump.puddingul, water-prooful, capotele, skacke-handul sunt... specific englezești, sau cât timp o poți șterge... tot specific englezește, problema nu e estetică ci interesează psihologia, gastronomia, igiena sau etica. Articolul *Vieții Românești* este așadar inutil, iar fraze ca aceste „Esteticiani de aceștia „puri“ plac grozav la cucoane și la duduci! „ah ma chère, ce estetic! Ce draguț!“ Sunt dame care se dezarticulează în fața unor așa de emuante atitudini estetice“, precizează apoi obișnuita vulgaritate a resurselor literare ale d-lui Ibrăileanu și ideea sumară pe care și-o face d-sa despre „*cecurile*“ bucureștene.